„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“

	За Угарску Србију, Црну Гору	и др. стране земље	
на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. „	К 8·50	11.50	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 26 | У Новом Саду, у недељу 5. (18.) фебруара 1912. | Година XXVIII

Да ли нови „свети савез“?

Скорим ће се навршити сто година, како је године 1815. у Паризу склопљен био *„свети савез“* међу Русијом, Пруском и Аустријом. Било је то после онога страшнога преврата у Француској, после оне велике револуције од године 1789., у којој су хиљаде глава падале под оном справом, која се звала *гилотина*, па су пале и главе француског краља *Луја* XVI. и краљице *Марије Антоанете*. Па било је то после оних страшних ратова, кад су се Французи насилно ослободили и од свога краља и од свију својих господара из Средњег Века, те у име „слободе и равноправности“ упрли своје крваво оружје против читаве Европе, а онај женијални, велики војник, који се, како је у Француској начинио реда, *зацарио* као *Наполеон I.* те освојио готово читаву Европу, па је продрео чак у руску свету Москву, где му је и био почетак *паду*. Кад су савезници године 1815. по други пут заузели Париз, на предлог рускога цара Александра I. склопе 26. септембра 1815. Русија, Пруска и Аустрија савез, у којем установише, да ће једна другу подупирати и да ће над својим поданицима по предањима Христове науке владати хришћанском љубављу, те сматрати своје народе, као што оцеви сматрају своје фамилије. Тај се савез после назвао у Европи *„светим савезом“* па је трајао све до године 1830., кад је у Паризу букнула јулска револуција, којом су Французи изгнали *бурбонску* династију, коју је поставио био „свети савез“, па су на француски престо позвали *орлеанску* династију са *грађанским краљем Лујем Филипом*.

Наравно да данас, после скоро сто година, не би могло бити говора о какву „светом савезу“, који је још године 1830. престао, него би данас могло бити говора само о тројецарском савезу међу Русијом, Немачком и Аустро-Угарском. Па и ако нека јавна гласила о такву новом тројном савезу нешто гуде, ми ипак држимо, да и такав савез није могућ.

Баш поводом недавне посете рускога великога кнеза *Андреја Владимировића* у Бечу, неке новине наговештаваху *приближење* међу великом Русијом и Аустро-Угарском. Ми смо у једном од наших последњих чланака, пишући о посети рускога великога кнеза Андреја Владимировића у Бечу, изјавили наше мишљење, да ми у тој посети не назиремо приближење од каква политичкога значаја, па смо навели и наше разлоге, за што држимо, да однос међу Русијом и нашом монархијом остаје по старом.

Али баш ономад дође преко немачког листа „Deutsche Tageszeitung“ вест из Петрограда, да ће доћи до *тројецарскога састанка*. Наиме у том листу према изворима у Петрограду [illegible] се, да ће руски цар Никола II., кад пође са својом породицом у тазбину у Немачку, ићи преко земљишта наше монархије, те да ће походити у Бечу нашег седога владара, а наш седи владар да ће онда вратити посету руском цару у хесенском дворцу *Фридбергу*, где ће се наћи и немачки цар *Вилхелм II.* Но питање је, да ли ће се обистинити та вест, па ако би се обистинила, да ли би састанак трију царева имао значај тројецарскога савеза?

Ми смо имали прилике да у нашем листу оценимо посету, коју је руски цар Никола II. учинио у јесен године 1910. у Поступиму (Потсдаму) немачком цару Вилхелму II.

Зна се, да је та посета учинила *најнепријатнији* утисак у Француској, а страном и у Енглеској. Француска стоји већ од скоро двадесет година у савезу са Русијом, па у оном тренутку, кад је и Енглеска приступила Француској и Русији те се образовао *Тројни Споразум*, као противтежа *Тројном Савезу*, у којем стоје Немачка, Аустро-Угарска и Италија. Зна се пак и то, да, ако Француска стоји у великој противности са Немачком, не стоји с њоме у мањој противности ни Енглеска. Па у тим приликама да руски цар чини посету немачком цару, сасвим је појмљиво, да је ово морало бити врло рђаво примљено у Паризу и у Лондону. Да посета рускога цара у вароши Поступиму (Потсдаму) није била посета просте учтивости, то се у јавности није ни покушало тврдити. Шта више тврдило се, да се у Поступиму Русија обвезала, да *не ће* учествовати ни у каквој акцији, која би била управљена против Немачке. Руски листови ово *нису* оповргавали, а немачке новине баш су то тврдиле.

Лако је себи представити, да је ово морало Французе дирнути у живац, јер француски државници могаху рећи: „Па какву корист може Француска имати од руског савеза, кад се Русија обвезује Немачкој, да не ће учествовати ни у каквој акцији против Немачке. Французи могаху казати и то, да су они Русији узајмили више *милијарада* новаца, а овамо се Русија не налази обвезана, да учествује у каквој акцији против Немачке. Али с друге стране и Русија има много што да обрачуна са Француском. У тешком положају Русије у рату са *Јапаном*, Француска није имала одважности да даде заштите руској флоти, кад је ова у проласку за јапанске воде тражила склоништа у француском пристаништу Индо-Кине, у *Камрану*. Истина, по уговору Француска није била обвезана, Русији давати какве заштите у Азији, али је Русија само тренутно тражила заштиту своје флоте у њену пролазу. Па онда у ствари анексије Босне и Херцеговине напослетку је Француска решила анексијону кризу приволом на анексију и без међународне конференције, иако Французи имају ту извину, да је и Русија пристала на анексију.

Али при свим тим неким замеркама и с једне и с друге стране, и од Русије и од Француске, данас ипак и Француска и Русија свечано тврде, да француско-руски *савез* постоји у крепости, а тако исто да постоји у крепости и онај *споразум* међу Русијом и Енглеском, којим су све размирице у Азији изравнане.

Према свему овом чини нам се, да је *искључено*, да би место Тројног Споразума међу Русијом, Француском и Енглеском ступио тројецарски савез међу Русијом, Немачком и Аустро-Угарском. Може бити каква сношљивијега односа, као међу *суседима*, међу Русијом и Немачком, па Аустро-Угарском, али о какву *савезу*, по нашем мишљењу, не може бити говора.

И заиста каква би то морала би-

ЛИСТАК.

М. К.

Преглед савремене српско-хрватске књижевности.

I. Лиричари.

Савремени српскохрватски лиричари имају за собом малу прошлост и кратко време развића; рад скоро свих савремених лирских песника наших датира од почетка XX. века. Ипак, већ данас се види шта су све они унели у нашу књижевност. Покрај тога што у савременој лирској поезији нашој не влада један но више разних праваца, заслуга свих данашњих лиричара наших једна је и иста: они су модернизовали лирску поезију нашу. Затим, све до српских „модерниста“ и хрватских „младих“ наша лирика, као и цела скоро књижевност, ишла је за далеким, мутним и застарелим узорима. Данас наша лирика иде скоро упоредо са лирском поезијом западних књижевности. За наше доба садашња српскохрватска лирика има још једну важност: она показује врхунац, на којем је до сада наша лирска поезија у једном моменту стојала. Јер, никад није српско-хрватска лирика била тако добра, разноврсна, обилата и занимљива, као данас.

По добу најстарији, један од најбољих и најважнијих савремених песника наших јесте *Анте Тресић-Павичић* (рођ. 1867.). Тресић-Павичић је песник великог талента, универзалног образовања, широка духа и велике душе. Под утицајем античке поезије и модерне философије, он је песник-философ, и, као такав, подједнако је велик и као уметник и као мислилац. У оригиналној строфи и стиху, који опомињу на античке песме, Тресић-Павичић је створио готово читав философски систем. У свима његовим песмама, које имају много уметничких врлина, које су пуне лепих визија, пејсажа, дубине у мислима, увек се осећа и на првом месту види висок етички елеменат, философија света и живота. За Тресића, који није ни радикалан оптимист ни радикалан песимист, може се рећи оно, што је речено за Силиа-Придома: да је умео наћи „најзлатнију од свих злитних средина“. Као уметник, Тресић-Павичић има особина великог песника: он има велику, врло велику фантазију, интуиције у осећању, осећају и мисли. Због тих одлика и врлина, које су ретке код наших песника, Анте Тресић-Павичић је са С. С. Крањчевићем по свој прилици најбољи хрватски песник у нашој новој књижевности. Само, техничка несавршеност његових песама (силне инверзије, рђави сликови, лош језик, и т. д.) толико му шкоди да га не може свако читати, и да се не може увек и потпуно уживати у његовим песмама. И на корист и на штету, у исти мах, служи му велика плодност: — издао је до сада пет збирака лирских песама („Гласови с Мора Јадранскога“, „Нове пјесме“, „Ђули и сумбули“, „Валови мисли и чувстава“, „Сутонски сонети“).

И по својој поезији и по своме историском значају важан је *Јован Дучић* (рођ. 1874.). Када је после смрти Војислава Ј. Илића (1894.) српска лирика постала банална, шаблонска, епигонска, са очајно истим идејама, вариацијама, нијансама и формом, Јован Дучић је унео у нашу лирску поезију нове идеје, нова осећања, нову технику, основао модерну лирику, да јој до данас остане највиднији и најбољи представник. Редак је случај у нашој књижевности, да један песник има тако велик таленат и тако велику културу, као што то има Дучић. Дучићеву поезију одликује обиље и разноврсност идеја, парнасовска мирноћа, отменост, дубина у мислима, гипкоћа, интелектуалан стил, фине и отмене емоције, савршена форма; Дучић је од оних песника, који осећа „душу ствари“ и разуме „говор Бића“, који високо уме да изрази вечну тугу од живота. Отуда су Дучићеве космичне песме најмисленије, најинтелигентније, најлепше космичне песме у српској књижевности; отуда су његови „Јадрански сонети“ најлепши сонети у српскохрватској књижевности, а његове „Плаве легенде“ прве и најбоље песме у прози наше књижевности. Ценећи његове заслуге и врлине, Српска Краљевска Академија је, 26. јуна 1911., прогласила Дучића најбољим савременим песником српским. И заиста, Јован Дучић не само да, са Тресићем-Павичићем, представља врхунац наше савремене поезије, но спада у онај мали број јужнословенских песника, који се пењу у редове европских песника.

Наскоро после Дучићеве обнове српске лирике јавио се *Милан М. Ракић* (рођ. 1876.), такође ученик и присталица француских песника, уносећи у нашу лирску поезију висок интелектуализам. У својим песимистичким песмама Ракић је најречитији и најсилнији лиричар од свих песника српскохрватских, а својим родољубивим песмама унео је нов елеменат у нашу родољубиву поезију. Присталица француских парнасоваца, Ракић нарочито пази на форму, техничку страну својих песама, и једна од најлепших његових особина је, што он ради своје песме

ти *цена*, да Русија *мења* своје савезничке везе? Та цена би морала бити огромна. Цена би морала бита: Балкан и Цариград, а у вези с тим *одстрањење* Аустро-Угарске са Балкана. Али данас је Немачка тако импозантна, крепка велесила, да јој није потребно чинити тако велике уступке Русији. Кад је године 1874. наш владар са покојним грофом Јулијем Андрашијем био у Петрограду и Москви, да покуша савез са Русијом против Немачке, тада је Бизмарк претио деобом Аустро-Угарске међу Немачку и Русију, али је после налазио за целисходније, да савезом Аустро-Угарску Немачкој привеже.

Данас Русија има много више изгледа за Балкан и Цариград са савезом Француске и Енглеске, него са савезом Немачке и Аустро-Угарске.

С тога ми не верујемо у ону вест, што су је данас немачке новине по петроградским изворима донеле о неком тројецарском савезу, и то тим мање, што није вероватно, да би наш седи владар у својој 82. години пошао у Дармштатску у дворац Фридберг, да се састане са руским царем, односно да му врати посету, као да би то већ било сигурно, да ће руски цар Никола II. доћи у Беч. Није тако далеко, како је цар Никола II., путујући у посету италијанском краљу Виктору Емануелу III. у Раконици, сасвим *мимоишао* земљиште Аустро-Угарске. Тако брзо се не мења правац политике нити правац пута, да се место у Дармштат долази у Беч.

А Тројни Свети Савез је *старудија* од пре сто година!

△

Нов добротвор
сиромашним српским школама у будимској епархији.

У јавности је већ више пута било спомена о овим сиромашним српским школама а у скоро биће и више, док одбор, који је изабрат, да се стара за прикупљање прилога у целом српском народу, а у који су ушли угледни Срби из будимске епархије, отпочне свој рад. Но и пре него што је почета акција у већем размеру, да се омогући зидање 13 школских зграда у сиромашним општинама будимске епархије, а којима има да се приброји још једна нова општина, где се учитељски стан мора преправити, — већ су се јавили неки врли Срби, који су почели од срца давати своје прилоге на ову цел. Но важно је особито то, што су се јавили и некоји *добротвори*, који су са овећим прилозима притекли оскудној браћи у помоћ. То су ови епархијоти из будимске епархије:

1. Врли познати српски родољуб г. **Евген Думча**, који је још пре назидао сам из својих средстава *три* школске зграде, изјавио је, да ће подићи нове школске зграде у местима *Баша* и *Чипу*.

2. Други уважени Србин и родољуб г. **Никола Петровић** из Помаза, суседнога места код Сент-Андрије, изјавио је, да ће док живи, давати годишње 200 круна редовнога прилога српској школи у суседну *Чобанцу* и већ је ову припомоћ до краја 1912. године и уплатио.

Уз горње племените родољубе сад су сиромашне школе добиле и трећега свога добротвора, а то је познати српски родољуб и у послу истрајни и врсни радник наш г. **Јоца Вујић**, велики поседник из Сенте, и већ десетинама годинама врсни и уважени председник српске црквене општине сенћанске.

Овај наш врли Србин бавио се ових дана у Новом Саду, па кад је од епархијског школског референта бачке и будимске епархије дознао за јадно стање, у којем се налазе школске зграде у 14 општина у будимској епархији, а од којих општина г. Вујић неке из путовања својих и познаје, изјавио је, да ће приложити **5000 К** прилога, да се назида нова школска дворница у *Салци*, у суседну месту убавоме српскоме манастиру Грабовцу у толнанској жупанији, а уз нову дворницу да се и учитељски стан тако повиси и преоправи, да у сваком погледу одговара.

Лепи овај чин родољубља и искреног пријатељства према народу и школи и просвети народној, који нам је показао честити родољуб и Србин наш г. Јоца Вујић, испуњава нас радошћу и одушевљењем а и свежом надом, да ће наш народ и поред својих многих невоља и потреба ипак моћи очувати и ове школе и просветне расаднике српске у будимској епархији.

Велика хвала, част и слава новоме добротвору српских школа г. Јоци Вујићу!

Малени али врсни народ српски у будимској епархији не ће моћи више видљиве захвалности дати, него што ће каменитим плочама у згради овековечити овакe чине племенитога родољубља, али ће у срцу своме урезати и носити дубоку захвалност и сећање на ове добротворе своје, па и на врлога свога пријатеља г. Јоцу Вујића како сада, тако и кроз многа далека поколења.

Сад је *збринуто зидање три школске зграде*, а из средстава, што стоје на расположењу, моћи ће се назидати још три зграде, *те би нам требало добротвора још за* **осам** *школских зграда*.

Имућни Срби и врли родољуби наши, којима је Бог дао средстава, умољавају се у име школа наших, у име просвете, будућности и деце народне, да као што ће добротвори г. Евген Думча назидати две а г. Јоца Вујић једну школску зграду, тим начином пруже руку помоћи и осталим сиромашним црквеним општинама у будимској епархији, да до својих школа дођу.

У то име кличемо: Живели нам досадањи школски добротвори и дај, Боже, да што пре добијемо и нових таких добротвора!

Америка уз Јевреје.

Под тим насловом донео је „Браник“ у своме 253. броју од г. 1911. чланак о американском млаћењу против Русије у корист Јевреја. Сада пак чувени енглески публициста и проповедник свеопштега мира Уиљем *Стед* (Stead) у знаменитом енглеском часопису „Review of Reviews“ препоручује Јевејима, да се окану ровења против Русије. Између осталога каже г. Стед у томе свом чланку ово:

»Никада нико ме није окривио, да сам противник Јевејима, да сам антисемита. Ја много дугујем творцима старога и новога Завета, а да бих се према Јевејима могао држати другачије, него са осећањем признања. Али тим више сам присиљен, да своје јеврејске пријатеље упозорим, да *они сами дају подстрека антисемитском покрету*, жртвујући интересе светскога мира *својој неутољивој мржњи на Русију*. Тако је разумети љуту, неумољ[illegible] одлучност Јевреја, да по што по то разрачунају с Русијом, свеједно како, увлачећи у сукоб с њом друге народе, свеједно које. Може се чак и волети ова несаломива одлучност. Али ипак, то је *опасна игра*. Она доводи до закључка, да *Јеврејe, и кад му се да потпуна равноправност са домаћим становништвом и сва грађанска права, ипак остаје Јеврејe*, готов да првом приликом жртвује интересе земље, која га је посинила, да нашкоди непријатељу Израиљеву.

Мир у Азији зависи од одржања добрих односа између Русије и обадве државе енглеског језика. Али и у Енглеској и у Америци јеврејски елеменат стално потпирује мржњу на Русију. Подлога за то је у Енглеској Перзија; али у Америци истиче се напред јеврејска ствар без икакве маске. У обадве државе Јевреји су савезници свих оних, који желе рат тих држава с Русијом. Разумљиво је, што они желе да испеку своју рибу; али не сму очекивати, да ће се нама свиђати и њихов покушај, да спале наше домове за то.

Међу свима државама земљине кугле најпријатељскије су међу собом биле Русија и Сједињене Државе. Међу Русијом и Америком никад није било рата. Русија је продала Сједињеним Државама за добру реч Аљаску, а кад су Енглеска и Француска претиле, да ће признати федерацију Јужних Држава, руска флота се појавила у њујоршкој луци као јавни доказ симпатија руског цара према јединствености Уније. Ипак, после свега тога, Јевејима је сада, како се види, пошло за руком, да измене ово старо руско-америчко пријатељство. Место мира и пријатељства Америка гази у трговачки рат са Русијом. Обе куће Конгреса затражиле су отказ трговинског уговора, којим су регулисани руско-амерички односи још 1832. године.

Руси су спречили слободно усељавање у Русију Јевејима исто онако, као што су Американци забранили усељавање у Америку Кинезима. Многи Јевреји су амерички грађани. Али исто тако су и многи Кинези руски поданици. И док се Русија помирила са искључењем својих поданика Кинеза из Америке, Американци дижу галаму због тога, што америчке Јевреје не пуштају у Русију.«

Ваља знати, да Американци нису увек тако »хумани«. Та цео свет чита сваки дан тако рећи за *грозна линчовања*, која над Црнцима врше „културне“ американске Јенкије.

Школски Савет.

(Наставак).

Призив јереја Георгија *Коњовића* у Молу против расписаног учитељског стечаја у Молу уступа се ЕШО бачком, да у стечај сме само оно ући, што је у фасији, дужности су уредбом прописане. — На притужбу Марка *Славковића*, перовође шк. одбора у Молу, поднесену ЕШО бачком, а такође ШСавету у препису, у ствари отмице записника шк. одбора, коју су починили председник Н. *Радулашки*, парох Душан *Јосимовић* и одборник Пера *Радоник*,

---

врло брижљиво. Јер, М. М. Ракић је најбољи версификатор у свој српскохрватској књижевности. Иначе, Ракић увек даје утисак врло елегантног песника. Мало је писао, али су му све песме савршене, а на млађим песницима нашим осећа се његов утицај.

Песник без велике културе, без великих душевних компликација, али песник с талентом, с јаким националним и социалним осећањем јесте *Алекса Шантић* (рођ. 1868.). Прошавши кроз много мена, Шантић данас има одређену песничку индивидуалност: он је песник родољубља и песник срца. Као песник српског национализма, Шантић је обновио нашу родољубиву поезију шездесетих година, и његове лепе, топло писане, за наше доба важне и карактеристичне родољубиве песме иду у најбоље родољубиве песме целе српскохрватске књижевности. Топле, бунтовничке српске и милостиве словенске душе, Шантић је популаран и симпатичан песник. Његове песме са симболичним оптимизмом веран су израз садашње душе народне, и Шантић врши данас у књижевности нашој неку врсту мисије, као што су то некад чинили Змај и Јакшић. — У песмама љубавним и у песмама у којима прича повест своје душе и живота Шантић није врло дубок, али је у својој простоти врло леп и пријатан. Шантић је и плодан лиричар: — издао је пет збирака оригиналних и две збирке преведених лирских песама. Српска Књижевна Задруга је у свом последњем, XX., колу издала дефинитивно издање Шантићевих песама.

По таленту, култури и уметничком схватању сличан је Шантићу *Миховил Николић*, песник срца, нежности, меланхолије и љубави. Николић је инстинктиван песник —: његове просте и узбудљиве песме су непосредан одјек, повест његова живота. Он је милостиви меланхолик у свима песмама, меланхолик не због невредности живота људског уопште, но због свога живота. Отуда његова поезија има тако много чистог лиризма и даје илузију живота и драж интимне исповести. Од свих хрватских песника Николић има најбољу технику, и то му је важна врлина. Издао је две збирке песама, од којих му је раније издата боља. У последње време пише ретко, али је већ до сада створио себи лепо место у историји наше књижевности.

Највећи артист у савременој и целој досадашњој хрватскосрпској књижевности је *Милан Беговић* (рођ. 1876.). Беговић је у својој поезији пре свега уметник, радикалан естет, он не гледа ни на доба у коме живи ни на људе с којима живи. Тражећи лепоту, он се занео и уживео у Ренесанс, доба дивног цветања уметности, и постао неке врсте трубадура. И док М. Николић пева своје преживљене догађаје и осећаје, М. Беговић пева замишљену лепоту, идеализацију Лепоте, чији је представник идеализована жена. Све Беговићеве песме су химне лепоти, љубави и жени. Отуда Беговић има у својој поезији много романтичарских елемената. Ипак, он је успео да да песме у модерном стилу. Јер, Беговић је човек од талента, фина укуса и велике културе —: он познаје класике и италијанску књижевност, он је са успехом преводио Д' Анунција и Хајнеа, на које се и угледао. Само је штета што му радови немају никаквог националног обележја, нити изражаја савремености. Најбоље му је дело „Boccadoro“, књига лирских, егзотичних песама. Већ дуже времена не пише лирске песме, јер се сав одао студирању и писању драмске уметности.

Као и већина наших хрватских песника, који не само да немају родољубивих песама, но немају у својим песмама ни довољно националног елемента, и *Драгутин М. Домјанић* (рођ. 1875.) је артист, један од најбољих наших артиста. Заљубљен у Рококо Доба, Домјанић понајвише пева „вечну тему“: љубав, чак и лепе маркизице, које имају плаву крв, и у које се заљубљују пажеви. И ако у многим својим песмама Домјанић пева застареле теме, он их је модерно обрадио, и оне се могу читати. Све скоро Домјанићеве песме су „хајнеовске“, пуне идеализовања, романтизма. Јер, као и Видрић, као и Беговић, Домјанић је од оних песника који бегају од грубости савременог живота у идеализовану прошлост, тамо траже лепоту, извор за своје песме, смисао свога духовног живота. — Иначе, Домјанић има и потпуно модерних песама, с модерним идејама и уметничком обрадом, које су пуне великих осећаја, трзаја модерне душе хрватске, песама у којима има пејсажа ванредно лепо колорисаних. — И ако прави грубе грешке у језику, версификација му је доста добра. Домјанић је песник с талентом, цени се и уживa у књижевној публици глас добра песника. Друштво Хрватских Књижевника издало је, 1908., збирку његових лепих песама.

У пуној зрелости и напону рада је *Владимир Назор* (рођ. 1876.). У нашу хрватску поезију, која је претежно љубавна, плачна, естетска, Назор је унео више реалности нашег живота, и многе његове песме изражавају она два важна и велика осе-

закључено је, да се ЕШОдбору уступи на извиђај и затражи извештај. — Узима се на знање извештај ЕШО бачког о избору Јефте *Бојина* за учитеља у Молу, а декрет сталности издаће му се, кад наступи место.

У ствари *јавности српских школа у Каћу и Жабљу* упућује се ЕШО бачки, да се по тој ствари обрати на министарство богочасти и јавне наставе. — У ствари давања допуста саопћава се ЕШО бачком, да до три дана допуст даје месни школски управитељ, до највише 8 дана месни школски одбор. — ЕШО бачком у ствари *дневница учитељима* за путовање на учитељске зборове саопштава се, да за дан, кога се држи седница, припадају дотичном дневница и путни трошкови, у колико тај дан не може стићи или се не може исти дан повратити, припада му дневница и за те дане. Где има лађа или железница, припада учитељима право на путовање лађом или железницом.

Издаје се гл. шк. референту на мњење, да у поводу упита ЕШО бачког предложи правила, по којима ће се *поступати са школском децом, која заслуже казну*, пошто је Ш. Савет забранио употребу телесне казне у срп. нар. школама. — У ствари правног положаја учитеља и учит. заменика на упит ЕШО бачког извештава се: у колико је оспособљен учитељ постављен за привр. учитеља на упражњено место, ужива сва берива. — У Петрињи се у тамошњој срп. авт. школи дозвољава полудневна настава. — Симо *Вуксан*, учитељ у Пакрацу, по молби прима се за члана мировинског фонда и молба се спроводи Саб. Одбору на даље званичење. — На упит Е. Ш. О. темишварског у ствари сношења трошкова приликом извиђаја одређује се, да трошкове сноси кривац, односно власт, која је истрагу одредила.. — На поднесену представку среског учитељског збора путем Е. Ш. О. темишварског у ствари повишења броја часова у наставној основи за српски језик и рачун уступа се анкети. — У ствари петиције истог збора о измени дисциплинарних правила решено је известити, да ће то наћи своје решење у службеним правилима. — У ствари представке истог збора ради *укидања монопола за уџбенике и учила* решено, да се за сада не може уважити укидање монопола, но дозволиће се употреба по два и три уџбеника.

На извештај епархијског школског референта темишварског о прегледу тамошњих школа, послан путем ЕШО. темишварског, решено је да се има држати у будуће упуства Школског Савета, а сумарни исказ да има поднети најдаље до краја ове школске године. — Уважава се уток И. *Купусаревића* и П. *Карацина* из Елемира, а разрешава се одлука ЕШО. — Узима се на знање извештај српске народно-црквене опћине у Кореници, да располаже за градњу реалне гимназије у Кореници са 44591 К 95 ф., уложених у готовом, а осим тога да доприноси, које имају допринети управна и црквена опћина у Кореници, износе 20000, имовна опћина у Оточцу 2000 К и сву грађу бесплатно, а осим тога Српска Штедионица у Кореници и Оточцу, свака по 500 К. У свему дакле 67591 К 95 ф. и бесплатна грађа. — Одобрава се по ЕШО. бачком поднесени план и прорачун за зидање школске зграде у Парагама. — Узима се на знање извештај управе карловачке гимназије, који подноси у једном примерку штампаног извештаја за школску годину 1910|11. — Члан Школског Савета Радивој *Врховац* подноси своје мишљење о нацрту г. главног школског референта за наредбу у ствари проучавања наставе код васпитавања од стране управитеља виших девојачких и учитељских школа, па ће се учинити по предлогу.

(Свршиће се.)

НОВИ САД, 4. фебруара 1912.

— **Радикалске измишљотине о дефициту народних фондова.** Радикалски листићи опет покушавају, да *измишљотинама и лажима* увере свет, да су радикалске дахије савесно руковале народним фондовима, а да су ти фондови под управом данашњега саборског одбора пали у огроман дефицит. То је »Застава« ових дана написала и остала жива.

На први поглед могло се видети, да је то ординарна заставашка лаж, а сада *са надлежнога места* побијају ту лаж Јашина листа у „Србобрану“ овако:

»Дотични чланак у „Застави“ написан је *тенденцијозно*, па му није требало поклањати никакве пажње. Пре свега закључне рачуне за 1910. г. издао је, истина, садашњи Саборски Одбор, но познато је, да *половина те године спада у деловање старог Саборског Одбора*. Стоји, да је актива српских народно-црквених фондова опала у 1910. години. према 1909. са преко 700.000 К. (Нисам имао толико времена на расположењу, па не могу рећи тачну цифру, али нека буде по »Застави« 742.968·37 К.) Но то је за то, што су у рачунима народних фондова *вођени као актива и разни манастирски депозити*, и што је *трошена главница резиденц фонда*.

Кад је устројена посебна „Средишња манастирска благајница“, онда су манастирски депозити (уложне књижице, папири од вредности и т. д) *изнесени из фондовске у средишњу манастирску благајницу*, па су наравно, кад је то проведено, морали бити отписани. Та сума износи преко 640 хиљ. круна. Сем тога је у тој 1910. г. потрошено из *фонда* за зидање архиепископске резиденције *од главнице* преко 100.000 К за *оправак* патријаршког двора, чиме је такођер умањена актива народно црквених фондова и заклада.

И једно и друго изведено је под бившим Саборским Одбором (*радикалским!* — Ур. „Бр.“)

Истина је, да је 1910. године завршен рачун свију фондова и заклада са мањком од преко 4000 К, и да тога раније није било; али већ 1909. године под *радикалском* управом у српским народно-црквеним фондовима завршили би фондовски рачуни *мањком од преко 200.000 К*, да није у тој години било ванредног прихода преко 760.000 К. (Оставина и интеркалар иза покојног патријарха Бранковића). А и 1910. године мањак би био много већи, да није *садашњи Саборски Одбор завео штедњу*, и *умањио трошкове* где год је то било могуће. Нема сумње, да манастирска уредба фондовима доноси данас користи, но манастирске управе траже *големе оправке* својих вграда, а то ће по прорачуну самог, по *радикалима* постављеног и *скроз њиховог* народно-црквеног мерника износити око *два милијона круна*, те ће се још видети, како ће се то све свршити“.

Ето народу „благослова“ од дерне радикалске манастирске уредбе! А није ли то нитковлук, кад радикали направе фондовима непотребних трошкова па сада *своје грехе* товаре другима на врат!

— **Румунска солидарност.** Опширно смо јавили, како су 16 румунских грчко-католичких богослова напустили римокатолички семинар у В. Вараду, јер су им тамо замерили, што међу собом говоре румунски. Константин *Лукач*, млађи брат познатога румунског борца и бившега посланика дра Ладислава Лукача, послао је тим богословима писмо, у коме их заносно поздравља, што бране свој језик, те нуди *цео свој једногодишњи приход* на подизање грчко-католичког семинара у Вел. Вараду.

Из Беча су 20 румунских политичара, књижевника и песника телеграфски поздравили румунске богослове.

Политички преглед.

— **Одгода галичког земаљскога сабора.** Из *Лвова* јављају: Поред све галаме русинских посланика галички сабор је ипак могао решити и прихватити законску основу о земаљском прорачуну. На то је земаљски маршал гроф Бадени на темељу владаревог ручног писма закључио и одгодио заседање. У говору својем земаљски се маршал нада, да ће у будућем заседању успети решити редовни земаљски прорачун.

— **Срби и избори у Турској.** У Скопљу је прошле недеље била конференција српских првака и вођа поводом посланичких избора, који предстоје.

На тој коференцији решено је, да се ради сугласно са комитетом „Јединство и напредак« под условом, да тај комитет потпомогне избор четири српска посланичка кандидата: на Косову, у Метохији и Скопљу те Битољу. Као компензацију за помоћ, коју указују комитету, Срби ће тражити извесне нацијоналне концесије.

Два српска делегата отпутовали су у Цариград, где ће заједно са бившим српским народним послаником дром *Димитријевићем* ући у преговоре са централним младотурским комитетом.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 4. фебруара 1912.

— **Обустављена преска парница.** Јављено је, да је 12, о. м. сегедински суд обуставио сваки даљи поступак против мене због чланка *»Једно издајство«*, који је чланак 1908. године изишао у *»Браniку“*, пошто је *државни тужилац одустао од оптужбе*. Уједно је државна благајна осуђена на снашање свих трошкова. Тому је претходила напомена, да у чланку, написаном *у одбрану једног начела* и о једној општој ствари, не тангира лична част тужитеља.

Делиблато, 12. (15.) фебруара 1912.

Др. Илија Ивачковић,
народни посланик.

— † **Јован Ђуричић-Биорац.** При закључку листа добили смо из *Руме* тужну вест, да се тамо напрасно ноћу између четвртка и петка ове недеље упокојио велепоседник румски *Јован Ђуричић-Биорац*. Погреб ће бити сутра у недељу 5. (18.) фебруара о. г. у 3 сата после подне. Био је члан свију наших народних културних установа и добротвор Српског Учитељског Конвикта у Новом Саду. Умро је као председник Румске Штедионице, а био је неко време и председник српске православне црквене општине. По начелима био је *радикал*, он је за »Заставу« и кауцију положио, али му је Јашина и Миладиновићева клика тако »благодарила«, да је пок.

ћаја људска: нагонску жељу за животом и вољу за радом. И док су „млади“ избегавали сваки осећај и мисао која би одавала њихову националност, дотле је Назор певао „славенске легенде“ и „хрватске краљеве“, дајући нову врсту родољубиве поезије хрватске. Велика врлина Назорова лежи у том што је он песник по инстинкту, што је умео уметнички да прикаже она велика и основна осећања на којима се подиже људска култура и прогрес. Назорове оптимистичке песме имају врло леп утисак у ово наше компликовано и проблематично доба. — Назор није чист лиричар; његове песме имају много епског елемента. Версификација, стил и језик Назоров, као и у свих Хрвата, нису правилни. Издао је више збирака лирских и епских песама, а пише и у прози.

И ако неразумеван и неразумљив довољно, ипак је добар и занимљив песник *Светислав Стефановић* (рођ. 1877.). Песник од велика талента и велике културе, Стефановић има способност, да до мистицисма уђе у проблем нашег живота, и да да̂ израз своје занимљиве душе и духа. У првом реду песник визионер, он је, као такав, дао неколико врло добрих песама, које иду у најбоље песме те врсте што их има наша књижевност. Узори су му модерни енглески песници, које је он увео у српскохрватску књижевност, о којима је писао есеје, и које је преводио. Само, ни до данас Стефановић није јасан, његово књижевно дело се не види довољно, а и уколико се види, не изгледа баш добро. То долази, прво, отуда што Стефановићеве песме имају доста збрке у идејама и чудноватости у изразу; затим, што је техника његових песама нарочито рђава, израз нејасан, — те све то много отештава леп утисак, а песма и у целини и у појединостима много губи од своје лепоте. — Стефановић спрема дефинитивно издање својих песама.

Вељко Петровић је још млад човек (рођ. 1884.), али је због свога талента рано и брзо изишао на глас и стекао врло угледно место у савременој српско-хрватској књижевности. Петровић има, у главном, три врсте песама: еротичне, космичне и родољубиве. Петровићеве еротичне песме су врло лепе, пуне нежности, страсти, искрене природности и оригиналности. У његовим космичним песмама има много дубине и елеганције, финих осећаја и мисли, и оне су модерно и уметнички рађене. Својим родољубивим песмама В. Петровић је унео у нашу књижевност модерно осећање националности и патриотизма, и он је поред А. Шантића најбољи савремени родољубиви песник српскохрватски. — Петровићевим песмама често недостаје добра версификација и јасан израз. Плодан је, али књиге није издавао; она ће тек ускоро изићи.

Већина наших хрватских песника су артисти, песници срца, површног осећаја; српски песници су дубљи, већих идеја, богатије фантазије, сложенијег осећања; отуда српски песници боље изражавају савремену душу модерног Србохрвата но хрватски песници. То се види врло лепо и на *Сими Пандуровићу* (рођ. 1883.), који има врло леп таленат и културу. Пандуровићеве мислене, врло емоционалне и импресивне песме иду у најбоље песме које има наша књижевност. Својим сугестивним песимистичким песмама Пандуровић скоро хипнотише човека. Његове песме, као и све сентиментално, имају нарочиту драж и врло лепу емоцију, оне имају ону велику, резигнирану и болну, дубоку и болећиву лепоту сасушених суза. Пандуровић је песник „палих снова“, нестале младости и „порушених идеала“, којима он одаје „посмртне почасти“. Због својих лепих, привлачних и симпатичних особина он се радо чита. — Издао је, 1909., омању збирку песама, и од то доба је доста написао и усавршио се.

Осим ових најважнијих, у савременој српско-хрватској књижевности има још врло велика група старијих и млађих песника, који су или слабији, или се још нису довољно развили и истакли. Од бољих треба да се спомену: Даница Марковић, која има неколико јаких песама; Милета Јакшић, који покрај све површности уме дубље опазити, те каткад дати пријатне песме; Мирко Королија, који уноси новог и лепог у нашу поезију; Димитрије Митриновић, који од млађих највише обећава; ту су још са доста лепим песмама: В. Ј. Рајић, М. Сабић, Р. Николић, М. Јовановић, Р. Каталинић-Јеретов, Б. Ловрић, М. Бојић, и многи, врло многи други.

Као што се види, савремена српскохрватска књижевност има добрих песника. Данашње стање наше лирике сасвим задовољава. Када се узме у обзир да скоро сви савремени песници нису показали својим досадашњим радом сав свој таленат, да долазе многе добре младе снаге, ми можемо без имало пророчког оптимизма имати лепих нада за будућност наше лирике.

Биорац тој клики окренуо леђа. У опште био је ваљан Србин, заузимао се свуда за јавне наше установе и потпомагао их је морално и материјално. Бог да му душу прости!

— **Радикалски поп и назарен.** Ово се догодило у једној овећој вароши Доње Угарске близу Старчева. Једнога дана пођем на пијацу; прођем поред свећеничке канцеларије, кад, а одатле изиђе познати назарен газда-Јова. Чим га спазих, предусретнем га речима:

— Дакле и ви дођосте к себи, газда-Јово! Тако и треба.

— Шта то мислите, господине?

— Е па мислим, вратили сте се у крило наше православне цркве.

— Напротив, сад сам још чвршћи.

— А како то?

— Па ето био сам у канцеларији по »извод«, а ту су били више ваших попова. Парох ми изда »извештај« и ја платим 4 круне, а на то ће један дугачки поп рећи: „Хеј, Боже, камо среће, да је мени у мојој парохији што више назарена!«

У тој вароши близу Старчева је уобичајено, да назарени плаћају дуплу таксу, јер и тако не плаћају ни за какву функцију, те кад тај гладни ридикал спази четири круне, а њему гракну срце, те оно узвикну.

О! О! О!

— Пишу нам из **Ирига**: На св. Три Јерарха одржана је овде дечја забава са игранком. Распоред је био врло леп, а деца су га тако лепо извела, да сви присутни нису се могли нахвалити, колико су задовољни. А из тога се види тек, колики је ту труд и добра воља уложена, нарочито од стране наших вредних учитељица Иванке пл. *Младеновићеве* и Јелке *Бошковићеве*, које су песмом и позоришним комадом управљале. Ова забава била је најпосећенија за ове две последње године, јер су неки наши Ирижани занемарили све забаве, пошто су се *поцепали* нарочито за време избора тако, да нигде не ће да суделују, осим на избору, а за све остало ништа не маре. Имали смо до пре по године и певачко друштво и Сокола а сад *ништа*, јер не ће ни политичка ни црквена општина да плаћа коровођу. Али су, како видимо, узели *учитељи* у своје руке, да поправе оно, што су покварили они, који не воле напредак и васпитање народа. И макар да им многи гледају да нашкоде, особито »народни трибун« Митар *Милошевић*, бивши тутор, који је место новца оставио обвезницу, и о ком ћемо ускоро опширно проговорити, ипак су ови наши учитељи трпељиви и ето приређују забаву са школском децом, која им је врло лепо успела, а то је већ знак, да ће ипак дан надвладати ноћ, знање надвладати глупост. Грађанство овдашње примило је радосно вест, да ће од сад сваке године на св. Три Јерарха деца приређивати забаве, где ће сав приход ићи на сиромашну децу и културне установе. А учитељи наши нека само истрају, а у нашем грађанству већ сад имају огромну већину уза се, па ће таковим радом и остале за себе задобити. Срећан вам рад!

Ирижанин.

— **Концерат новосадског немачког певачког друштва.** Новосадско немачко певачко друштво »Frohsinn« приређује сутра, у недељу, 5. (18.) о. м., забаву с игранком. Како је то покладска забава, то ће се на њој већином приказивати хумористичне ствари.

— **Одликовање Србина педагога.** Госп. др. Паја Р. *Радосављевић*, доцент универзитета у Њујорку, позван је од америчке владе (United States National Museum, Washington, D. C. антрополошко одељење), да иде на 6-месечну научну експедицију или у Конго (Африка) или у Аустралију, или међу ескимска племена око Беринговог мора (Аљаска и азијска Русија), да испитује и проучава децу и омладину од 1.—24. године. За сада се још није одлучио, на коју ће страну.

Ми се Срби можемо радовати, да и у тако далекој туђини имамо таког одличног научењака, који је исто тако добар Србин као што је и одличан научењак

— **Парастос српској добротворци Петри Р. Крсмановићки.** Српска православна црквено-школска општина у *Мостару*, уз суделовање свију српских установа у Мостару, даваће у недељу, 5. фебруара о. г. после свете литургије *свечан парастос* својој добротворци, узоритој Српкињи, покојној *Петри Р. Крсмановића*, мајци великог српског родољуба и добротвора, господина *Љубомира Р. Крсмановића*.

— **Убиство гимназисте Ћирића.** Некако јесенас су поред железничких шина код Београда нашли мртво тело гимназисте VIII. разреда *Ћирића*, сина бившег ађутанта пок. краљева Милана и Александра, пуковника Илије Ћирића. Несретноме младићу биле су свезане ноге. До сада се мислило, да је младић сам себе убио, но сада јављају из Београда, да је Ћирић *убијен* на ванредно препреден начин. Узрок убиству беше љубавна суревњивост. У ту тајанствену ствар умешана је — веле — једна *дама*, која спада у најодличније кругове београдске, а којој име за сада таје.

— **Готова су дела Ђуре Јакшића** и сад се повезују. Како нам »Напредак« јавља, *дефинитиван* рок за експедицију претплатницима је 1. март по нов. кал.

— **Награде из оставине Велимира Тодоровића.** У Државном Савету у Србији је ових дана — како београдски »Трговински Гласник« јавља — одржао одбор »Велимиријанума«, задужбине упокојеног сина српског кнеза Михаила М. Обреновића Ш. свечану седницу, на којој је утврђено ово:

У прошлој години приходи велике задужбине пок. Велимира М. Тодоровића износе до близу *седамдесет хиљада динара*. У смислу тестамента великог народног добротвора Државни Савет је трећину тога прихода, око 23.000 динара употребио на помагање науке и привреде. Из прошлогодишњега прихода »Велимиријанума« одређено је: 8000 динара за снимање и издавање старих српских архитектонских и сликарских споменика са текстом српским и француским; 400 динара за наставак проучавања насеља српских земаља; 2000 динара помоћи Етнографскоме Музеју, да би се могли откупом сачувати од пропасти предмети, који се културом потискују, 2000 динара као помоћ г. Ђоки *Станојевићу*, да настави издавање свога дела »Србија у сликама« са смањеном књижарском ценом; 3000 динара дрводељској школи и 3000 динара за једног питомца; 200 динара је на име подушја дато Бачкој Трпези.

— **Одбијање** је у животу деце епохалан догађај, који у даљем развитку има врло велик уплив. Само у једном случају су родитељи осигурани, да њихова деца без опасности претурују прелаз, ако им даду дечју храну »Phosphatine Fallières« и тиме створе могућност лакшег варења чвршћих храна. »Phosphatine Fallières« ом се деца снаже, месо им постаје чвршће а и време добијања зуба прекуже лако. Велик картон, који је довољан за три недеље, стаје 3 круне 80 потура. Добија се у апотекама.

— **ДОБРЕ КЊИГЕ**, из свих књижевних родова, **шаље одмах по поруџбини** уз плаћања при примању, књижарски завод **»Напредак« у Земуну, издавач» Српских Класичних писаца.«** I.

Новости са стране.

— **Нови официрски степени.** Јављају из Беча, да се на меродавноме месту говори као поуздано, да ће са ове године месеца маја установити нов официрски степен, у колико ће се капетани, који служе преко десет година, именовати за подмајоре. Ове године месеца новембра промаћи ће се на тај нови степен они капетани и ритмајстори, који су девет година у том рангу.

— **Говорљив оптуженик.** После расправе од 14 дана виши суд у Варшави уништио је првостепену пресуду, којом је пољски гроф *Роникер* осуђен на 15 година робије, јер је првостепени суд нашао доказаним, да је гроф убио родитеље своје супруге. Осуђеник је *пуних девет сахата без престанка говорио* пред судом и бранио се ретком способношћу. Биће нова расправа.

— **Судар бродова на мору.** По извештају Лојдове управе из Нагасакија сударили се јапански пароброди »Пхихамару« и »Моримару“ и оба су потонула. На једном је броду погинуло тридесет и два путника а на другом четрнаест које путника које матроза.

СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ ВЕСТИ.

— **Дар загребачког надбискупа Посиловића римокатоличкој цркви и хрватском народу.** Загребачки надбискуп Јурај *Посиловић* даровао је римокатоличкој цркви и хрватском народу огромну своту од 1,646.500 круна а тиме је стао у ред највећих хрватских добротвора. Међу осталим је 40.000 круна оставио за медицински факултет загребачког свеучилишта а 100.000 круна загребачкој сиротињи. До сад се надбискупу Посиловићу вазда пребацивало, да тврдичи, а сад се ево показало, за што је штедео.

— **Чешка критика о Крањчевићевим песмама.** Чешка критика примила је издање Крањчевићевих „Песама“ на чешком језику врло симпатично, као и чешка читалачка публика. У свом реферату у „Хласу Народа« вели о њима рецензенат истога листа: »Грандијозни и велики кип из мрамора, прекрасан у свом потпуном опсегу а чаровит у детаљима: то је животно дело хрватскога песника Крањчевића. У нас је овај велики дух и репрезентанат хрватске литературе био у чешком преводу непознат и несхваћен. Истом три године након преране смрти песникове издана је књига његових песама, не песама, него књига прекрасних помпезних акорада, чије је брујање осећао човек над собом и у себи и под чијим се великим дојмом савија наша душа као зрно под тешким жрвњем. И колика је дубљина мисли, како су часовите линије ових орловских крила, на којима као да лети свемиром песник и у птичјој перспективи гледа на читав овај свет! Преводилац је у тешком и управо Сисифовском раду изабрао песме из трију књига Крањчевићевих. Овом књигом долази и код Чеха на висину овај генијални песник. Надамо се, да ће нас преводилац, који се тачно држао свагде оригинала, наскоро обрадовати новом збирком бесмртнога Силвија Страхимира Крањчевића«.

— **Предавање проф. Т. Г. Масарика у Брну.** У Брну одржао је прошле недеље у политичком течају „Народнога Већа“ проф. Т Г. *Масарик* предавање о југословенском питању. Предавање било је врло добро посећено, јер је аула техникe била до последњег места напуњена многобројним

Стијепо Прокопов:

ЉЕТИ ПО ПОДНЕ.

(Свршетак.)

— Па шта ће вам чак бургија за један ексер? упита ђак

— То је храстов ступац, уз који хоћу да прибијем даску, а храстовина пуста не да ексеру у се.

— Ах, слабе су Ваше руке! ђак ће на то.

— Ето . . . Томе . . . опет не вјерује! одговори попа.

— Још ће бити и »блажени нишчи духом«! примјети ђак, смијешећи се подругљиво.

— Нишчи духом, нишчи духом, богме! рече попа. Камо год се окренем, све ме увјерава, да сам сиромашан духом.

— Дабогме, кад не пратите најновија природознанствена истраживања и кад се не познајете са најновијим истинама, које је чист разум испитао и утврдио.

— Ах, синко! рече попа тихо. Пратим ја и тај рад и познајем се и с тим истинама, али што даље, све више питања, а све мање наде, да ће људи разумом на све одговорити. Самим чулним опажањима и осјећајима не можемо све докучити, ма колико ви као напредан човјек бранили и заступали то становиште. А да то није »титрање ријечима«, рећи ћу Вам нешто, што ћете лако разумјети, ма да сте више од по вијека преда мном. Нас двојицу дијели више од педесет година и друкчије гледам ја на свијет, а друкчије Ви. Но за то, ма да вас хране сада друкчијом духовном храном, него што су у оно вријеме мене хранили, ипак мислим, да ћете разумјети и увважити разлоге, којима браним оно, да је »све мање наде, да ће људи на све разумом одговорити«. Не ћу узимати много из књига, већ ћу заграбити онако из . . . природе. Ето, тврда је храстовина, тврда је грабовина, тврда је багреновина, а под прстима нашим тврда је и липовина и врбовина, па ипак колика разлика између дрвета и дрвета! Колика је разлика у дрвету, ако га узмемо за грађу, колика разлика, ако га употребимо за гориво, колика равлика, ако га ђељамо, па ма га само и цијепали! Разлика је у дурашности, разлика у снази, разлика у . . . нарави, да се тако изразим. Тврда је грабовина, а тврда је и храстовина; кад је сува, гори добро обадвоје и даје јаку топлину, али храстовина као грађа куд и камо боље одолијева времену, него ли грабовина. А багреновина и сирова гори, као да је смолом намазана, а и за грађу је добра. Зашто је то тако и од куда то? Ми само осјећамо тврдоћу и ту и тамо; искуство нам је показало и увјерило нас о разлици у тврдоћи и разлици иначе између дрвета и дрвета. А даље . . .?

Ђак се нешто замисли.

Попа спусти чекић и сврдлић па ухвати ђака под руку и поведе га кроз башту.

— Видите ли Ви, колико ту има врсти зеленила? Зелен је лист и у винове лозе и у мркве и у кајсије и у купуса и у сваке биљке, али сваки је лист друкчије зелен. Ја знам, да Ви знате, од куда то зеленило, али ко ће нам казати: зашто је та разлика? Па онда, је л' то баш зелено и . . . шта је то: „зелено“? — То је . . . не знам колико билијона пута . . . титрање етера . . .

Ђак погледа попу радознало, али попа настави даље:

— Али од куда то титрање и зашто? Поред све разлике у зеленилу ми смо ипак сиромашни у ријечима, којима бисмо те различне појаве зеленила назвали. — „Блиједо зелено“, „тамно зелено“, „јасно зелено“ и т. д. не значи много, јер колико врсти има опет блиједог зеленила, колико тамног? Па онда, докле допире зелено, а кад почиње жуто? То нам сасвим поуздано не могу рећи ни просте ни наоружане очи. Што више гледамо у боје, почевши од тамно-црвене, коју нам најмање титраја показује, па до »вијолет«, коју нам највише титраја етира показује, све више оне немирне дјечице подиже своје главе, дјечице, којима је име: зашто?, а презиме: зашто?

Ђак се насмија а насмија се и попа, који рече даље:

— Па онда, шта је са ултра-вијолет и још оним бојама, што и преко тога иду, а о чему нам тек неки апарати магловито говоре? Такве су нам очи, је ли, ђаче? Слабе . . . слабе . . .

Ђак је ћутао, а попа га поведе даље стазом кроз башту. — Па нисмо ни са слухом напреднији. Ја не ћу говорити о звуку, који настаје, ако је мање од тридесет титраја зрака у секунди, а који наше ухо не може да распозна, нити о оном изнад оног највишега, који настаје, ако је тридесет хиљада титраја у секунди, а који наше ухо може да распозна. Не ћу. Задржимо се код обичног нам гласа, рецимо . . . ви то разумијете . . . гласа »це«. Тај нам је глас пријатан, ако је чист. А од тога чистога гласа пријатан нам је у хармонији полуглас „цис“ или »цес«. Али колико још има гласова између цијелога гласа и полугласа! Нешто вам о томе могу рећи прсти на ма којој жици на вијолини или кључ, којим се навијају жице на клавиру. Нешто, али све не и никада не! Тек, кад има цијелих гласова и полугла-

ђаштвом и осталом публиком. На улазу поздрављен је проф. Масарик бурним пљеском. Предавање, које је трајало готово пуна два сата, било је саслушано с великом пажњом. У вече приређен је у почаст Масарику комерс, на ком га је у име Хрвата поздравио ђак *Вулетић* као препородитеља политичкога мишљења на југу. Одговарајући на наздравице и обраћајући се проф. Масарик Југословенима, означио је у пар речи најновије политичке догађаје у Хрватској те је позвао ђаштво, да држи у памети, да у оваковим часовима може народу користити само пучка политика и озбиљан културни и економски рад.

— **Јубилеј Петра Скарге**. У пољској јавности пао је ових дана предлог, да се као народни благдан прослави 300-годишњи јубилеј рођењу Петра *Скарге*, језујите, фанатичнога родољуба и обраћивача пољскога језика, али уједно и несноснога фанатика, на чије име пада и кривња са жалосних русинско пољских одношаја, који се још ни данас нису променили. Није дакле чудо, што се јављају гласови и против ове прославе. Тако пише »Правда«: »Не ћемо да славимо ову тристогодишњицу. Не можемо се поставити под заставу Скаргина имена. Каните ли насиљем пребацити преко нас црну језујитску хаљину и завити нас у жалост, ми ћемо се знати опрети овом бесмисленом тероризму, па ма ви, апостоли фанатизма, повели против нас у борбу све пољске пороке...« Изгледа, дакле, да ће се овај предлог знати тактично отклонити.

— **Енглеска предавања о Чесима**. Познати публициста Francis P. Marchant, који је узео велику задаћу, да позна енглеску јавност с чешким народом и његовим настојањима, наставља редом своја предавања о Чешкој и Чесима, која енглеске новине опширно репродуцирају. Код предавања у новембру прошле године у Sterne Hill-у, Congregational Church, надовезао је председник своје опаске о чешкој индустрији, коју је на врелу познао. Иза предавања од 5. децембра прошле године у Public Library, Southall, председник Mr. T. T. Ashton додао је: „Изреците Чесима наше братске поздраве и реците им, да је наша љубав уз њих. И у јануару ове године држао је већ Marchant једно предавање о Чесима. Сва су предавања пропраћена сликама, а више пута чешком музиком.

— **Словачки песник члан мађарскога литерарнога друштва**. Стари „Kisfaludy-Társaság“ у Будимпешти изабрао је прошле недеље највећега словачког песника *Хвјездослава* својим дописним чланом. Ово именовање је знак поштовања према словачком песнику, дакле према словачкој уметности, литератури и просветном раду. Против мађарскога шовинизма победио је дакле, — како добро каже „Slov. Týždennik“ — „збор мађарских мисаоних људи“. Хвјездослав је други Словак, који је постао чланом овога мађарскога друштва. Он је много преводио из мађарскога на словачки.

Наука и проналасци.

— **Лечење рака**. Јављају из Берлина, да проф. *Васерман*, чији су покушаји средством против рака на мишевима показали сјајних резултата, сад наставља те покушаје и труди се, да свој лек удеси и за лечење рака у човека. Труд ће му свакако тим пре уродити плодом, што му је пошло за руком, да за сарадњу задобије проф. *Ерлиха*, који је пронашао салварсан. Заједнички рад обојице научника већ је постигао такве резултате, који допуштају закључак, да ће свет ускоро познати лек против рака. У научним круговима с великим интересовањем гледају у сусрет резултатима Васерманове и Ерлихове трудбе.

Дејство пушака у италијанско-турском рату.

Пре неколико дана је Цуљано *Боначи*, дописник миланскога листа „Corriere della sera“ из Туниса јавио разговор, што га је имао са француским ратним извештачем Илијом Бегом, који се вратио био из турског логора. Тај Бег је установио, да се италијанска пушка за пешадију са својим калибером од 6½ милиметра никако није у рату о Триполис показала као ваљана. Сувише незнатни промер те пушке проузрокује при продирању у тело и при излажењу из тела сасвим мален отвор те је војник у стању и даље да се бори. Сасвим је друкчије дејство пројектила у маузеркама, којима су наоружани Турци и Арапи. Исти извештач разговарао се пре неколико дана са дром Керимом Себатијем, шефом Црвеног Полумесеца у турском логору. Тај др. Керим Себати је указао на то, да су од прилике две трећине рана у турско-арапских војника проузроковане од шрапнела, а то је саопштај, који потврђује незнатно дејство италијанских пушака. Боначи приговара дабогме, да турска статистика о рањеницима није поуздана, јер већина Арапа, који нису смртно рањени, обично траже само амбуланције или се чак правце упуте у своја села, а и не обрате се на војног лекара. А и посматрањима турског војног лекара неоспорно се потврђује, да пројектили италијанских пушака продру кроз тело, не потресавши га и не изазвавши т. зв. шок. Није данас чудо, што се међу Турцима и Арапима могло распрострти мишљење, да италијанске пушке нису кадре убити. Свакако је веома чудновато и одваја од досадашњих ратних искустава, да је највише њих рањено топовима. У бој код Гравлота је на сто немачких рањеника њих 94 рањено било пројектилима из пушака, њих петоро топовима и један оштрим оружјем, па чак и у руско јапанском рату долазило је на 85 рана пушком само осам топом. По досадањим искуствима мисли дописник миланског листа „Corriere della sera“, да је крајње време, да се одмах измене пушке код италијанске пешадије, јер се модел италијанске пешадијске пушке бр. 91. показао као врло човекољубив. Пешадијска пушка треба да је удешена тако, да у непријатеља изазове и корисно морално дејство и да однoшај међу ранама пушком и ранама артиљеријском ватром буде нормалан.

НОВИЈЕ.

Петроград, 3. фебруара. Велики Кнез *Николај Николајевић* приредио је у почаст своме тасту, црногорскоме краљу *Николи*, свечан ручак, да коме је домаћин наздравио своме госту. Краљ *Никола* је одговорио, спомињући цара Петра Великог и његов план, да око Русије искупи сву словенску браћу рускога народа. Још за време Петра Великог засновано је пријатељство између Русије и Црне Горе.

Цариград, 3. фебруара. Између генералнога ађутанта *Аинсворта* и шефа генералнога штаба генерала-мајора *Вуда* дошло је до раскида те ће Аинсдорф бити смењен са звања и стављен пред ратни суд. Ово је први случај у Сједињеним Државама, да генаралнога ађутанта стављају пред ратни суд.

Пекинг, 3. фебруара. Јуаншикај је на народној скупштини, на којој беху заступљене 17 покрајина велике Кине, једногласно изабран за председника привремене владе *републике Кине*.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ »БРАНИКА«.

Пред борбом.

Будимпешта, 4. фебруара. Председник заступничке куће *Наваји* изјавио је, да не ће употребљавати насилна средства у сабору.

Еренталов наследник.

Беч, 4. фебруара. Последник оболелом министру иностраних дела Еренталу биће кроз најкраће време наименован. Владар је примио заједничкога минислра финансија барона *Буријана* у аудијенцији, која је трајала по сахата.

Монголија под руским протекторатом.

Петроград, 4. фебруара. Конгрес монголских кнезова, који заседава у Урги, примио је предлог, што га је ставио нови цар, да се Монголија преда протекторату Русије.

РАЗНО.

— **Разрешена загонетка**. На друму, између Напуља и Ноле, налази се католичка опатија. Двеста корака од ње унутри у земљи, опазио се године 1798. изненада три метра висок каменит стуб, којета ту пре није било. На једној страни стуба према западу стајаху ове, француски исписане речи: „Првога маја сваке године, у шест сахата ујутру имам златну главу!“

Осване 1. мај идуће године. Код стуба се нађе множина људи из далека и из близа, а он се, као и његова глава, нимало није изменио, ни сада ни идућих година, ма да је означенога дана на то место долазило много радозналих људи, да виде то наговештавано чудо. Схватило се, да смисао тих речи мора да је други, и непрестано се нагађало и испитивало, но без икаква успеха. Тада дођоше године 1816. други калуђери са новим опатом у манастир, који уговором пређе у руке другога калуђерског реда. Пре него што манастирски настојатељ остави манастир, заповеди, да се стуб ископа, у нади, да ће под њиме наћи блага, али се и ово очекивање изјалови и загонетни обелиск буде опет подигнут. Није боље прошао ни наследник тог опата ни његови калуђери; узалуд су се трудили, да протумаче тајанствене речи, и најпосле мишљаху да то није ништа друго, нело обмана.

Једва године 1841. наиђе друмом неки напуљски лазарони и дође до реткога стуба. Замишљено стаде пред натпис и одједном му сине у памети, шта те речи од прилике значе. Он погледа горе на сунце, које је са ведрога неба сијало, па погледа опет на стуб, који је бацао кратку сенку. — Тако ће нешто бити! Де баш да покушамо! промрмља за себе и оде даље.

Рано у зору идућег 1. маја нађе се просјак пред стубом, за који се давно већ није нико бринуо. Поред себе је имао ашов и мотику и чекаше шести час. Када на манастирској кули откуцне шести сахат, коракне он западно од стуба до оног места, где његов врх бацаше сенку. Тамо почне копати мотиком и брзо нађе француски телећак са 80.000 дуката. Натпис је имао право: поменутога дана у 6 сахата ујутру имао је стуб златну главу, и ако само његова сенка; али нико није помишљао на ово чудновато тумачење. Сретни овај човек — зваше се Авароли Кавота — купи себи летниковац код Мантове и живљаше у њему још дуго година.

сова, што се звука тиче, мора бити — што се звука тиче, а не само трајања — и четвртина и осмина и т. д. за сваки глас и у висину и у визину, а докле? Каква би се хармонија од такових гласова саставила и каква би ухо требало, да, рецимо, грјешке осјети?

Ђак слеже раменима и насмија се.

— Е, кад смо дошли дотле, ајдемо и даље! рече попа, шалећи се. Зрело нам воће прија, је л' истина? рече попа.

— Још те како! одговори ђак.

— Слатка је крушка, слатка је шљива, слатко је грожђе, слатка је диња, али колика је разлика између сласти и сласти, колика и каква је? Разлика је у сласти између воћа и воћа, а разлика је у сласти и између разних врста једнога воћа, на примјер између крушака или разних врста диња. Од куда, како и зашто? Па да се по нешто кемијски и испита, зар бисмо се тиме задовољили? Зар не би можда још више питања ускрсло . . . како то обично бива.

— Е, па и ово не смијемо сметнути с ума! рече попа, шетајући се даље с ђаком. Ми познајемо много врста ружицâ. Свака има и своје име. Но ја не ћу говорити о оној, што ју зову »маршал Нил«, ни о »краљици Августи« и шта ти ја ту знам! Не. Ми познајемо дивљу ружицу, а имамо и окулираних: бијелих, црвених, жутих и тако даље. Свака та ружица мирише. Али . . . у том мирису осјећамо ми нешто заједничко . . . ружин мирис, и нешто посебно . . .: мирис, који разликује ружицу од ружице. Шта је оно заједничко а шта оно посебно и од куда то и зашто? Хоћемо ли кадгод нашим чулима испитати, да се с испитом и задовољимо? Мој синко! Све је биље и дрвеће у земљу усађено и све то исто сунце гријe, иста киша залива; све то вуче из земље снагу, па од куда ружи мирис, од куда кајсији и мирис и сласт, од куда ораху маст, од куда вишњи киселина, паприци љутина, пелину горчина . . . од куда и за што? Хиљадама година — велите Ви — испитују људи разне појаве у свијету и штогод су испитали темељно, свуда су нашли, да оно онако, како је, служи некој оправданој сврси. Колико времена треба људима, да једну по једну тајну ма и приближно открију, да нам разјасне, зашто је ово добро и само добро баш овако, а оно онако, а и дотле, хиљаде и хиљаде година, и послије тога живот иде својим путом, тече, развија се, без обзира: посматра ли то ко, испитује ли, рјешава ли питања, открива ли тајне . . . Све је то добро и све служи добру и ја се клањам оној Доброти, од које потекоше толика добра средства и толике добре сврхе. Пред свима загонеткама и нерије шеним питањима ја стојим са скрштеним рукама, јер ни све оно, што осјећам ма којим чулом, не знам, не могу да искажем. И сами сте се о том увјерили сад, кад сам Вам причао своја опажања. Ту сам немоћан, а како не ћу признати своју слабост, кад се винем духом у бескрајност око себе, под собом и над собом. Осамим се са својим духом и признајем своју сиротињу. И сиромашни свој дух блажим вјером у доброту никада недокучивога извора свему. Листови мојих природознанствених књига јесу: пчела, бобица грожђа, зрно жита, трешњин лист, какав камечак и тако редом. Из те књиге, којој не знам почетка ни свршетка, читам онако на дохват и учим.

— Разумијем ја Вас, ма да мислите, да се не изражавате добро. Али, дабогме, Ви сте заостали. Куд смо ми од вас одмакли!

Попа само слеже раменима и прошапта ону узречицу: не величај се, мајсторе!

Ућуташе обојица.

Ћутећи прођоше још једаред по башти и попа оде међу кошнице а напредни ђак оде даље од пчела.

Народ, који није напредан, који нема јаког средњег сталежа, такав народ прегазиће други пре а после.

Спремајте омладину за све корисне, напредне, привредне послове и струке.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

Припослано.*)

У 16. бр. цењеног «Браника« изашла је нека изјава јазачког пароха Васе *Латинкића*. Јавља поп Васа својим пријатељима (можда и »пријатељицама«) да је из афере, што ју је имао са мном, изашао чист, невин и сјајан, као само злато. Да ова његова невиност, ово његово злато добије још »жућу« боју, потрудићу се ево мало и ја.

Знам, да су се многи читаоци поп-Васине изјаве чудили, што он не даде штампати целу судску одлуку, него навађа само суве и укочене бројеве и параграфе, који ништа не кажу. А верујте, да он ту одлуку чува и скрива, па сумњам, да ју је ко од њега добио на читање. А има и разлога, јер тиме чува и сакрива своју бруку и срамоту. Па ево, штовани читаоци и пријатељи нашег »златног« попе, да чујете, шта је на ствари.

Многима је позната та наша афера. »Невини« поп Васа нанео је тешку увреду поштења мојој сестри, без икаква повода и узрока. Кад сам ја дознао за тај његов дични посао, који је наравно достојан једног свештеника, па је одликован и избором у архид. Конзисторију, било је већ крајње време, да се поднесе против њега тужба, јер би иначе наступила застара. И ја а и неки моји пријатељи држали смо, да је то »*прекршај*« супрот сигурности поштења, а за ово је био надлежан кр. кот. суд у Митровици. Томе суду поднесем и тужбу. Овај суд, држећи и сам, да је надлежан, одбије ту тужбу с разлога, што у инкриминираним речима нема увреде поштења. Али на мој уток одредио је кр. судб. сто у Митровици, саслушавши кр. држ. одветништво, да се има обавити главна расправа, јер у том чину предлежи „*прекршај*« проти сигурности поштења. Услед ове одлуке одржана је пред кр. кот. судом у Митровици главна расправа, на којој је поп Васа Латинкић *осуђен* на 14 дана затвора или 140 К глобе.

Ја сам се том одлуком задовољио. Јер мени није стало, хоће ли он добити 1 сат, 1 дан или 1 месец затвора, мени је главно то било, што га је суд прогласио кривим.

Али поп Васа и његов бранитељ уложе против ове осуде призив и ништавну жалбу. Исти кр. судб. сто, решавајући овај призив и жаобу, и опет *саслушавши мњење кр. држ. одветништва*, наједном сада установљује, да то није био »*прекршај*« него »*преступак*« против сигурности поштења, декле јача квалификација, а пошто у овом случају није надлежан да суди кр. кот. суд, докине првостепену одлуку и осуду.

Ја отворено признајем, да све ово моја неправничка, него обична учитељска памет не може да схвати. У првој је одлуци овај чин поп-Васин »прекршај«, у другој »преступак«. Да се по судовима одмах установила права квалификација чина, а то би и била њихова дужност, а не моја, било би времена, да се тужба поднесе надлежном суду, те би се поп Вајун лепо провео. Питам, је ли моја кривица да се овако свршило? Не.

Али и ова друга одлука кр. судб. стола није така, да ће је поп Васа заденути за шешир. Ево јој садржаја. Након увода, у коме се у кратко износи тужба и првостепена осуда, вели кр. судб. сто дословце овако:

»видив, да је доказним материјалом, који је изнесен на гл. расправи додуше потпуно доказано, да је окривљени Васо Латинкић послао шематизам упр. опћ. Јазак уреднику календара „Гласника“;

видив, *да инкриминирано дјело према доказном материјалу* **сачињава увреду поштења** *за приватну тужитељицу Јел. Ђорђевић*;

видив, али, да је то дјело почињено тискописом (штампом), јер је календар, у коме се налазе инкриминиране ставке, штампан, пак да се с тога у инкриминираном делу не стиче »**прекршај**«, него »**преступак**« супрот сигурности поштења;

видив, да за прогон преступка увреде части није надлежан кр. кот. суд у Митровици, него кр. судб. сто у Митровици;

видив дакле, да је првостепени суд прекорачио своју компетенцију, а тиме починио ништавост, обнашао је ову нападнуту осуду као ништетну докинути и тому суду наложити, да даље по закону поступа.“

Ето, штовани читаоци, целе одлуке. Види се дакле, да је прогон поп Васе обустављен *само из формалних разлога*, а не, што би он био невин и некрив. И питам *ја* сад пријатеље поп-Васине, је ли он овде у овој одлуци решен кривице? Он је решен казне, али не и кривице, јер ето и другостепени суд га углављује кривцем и отимачем туђега поштења, а то је, како сам напред навео, за мене сасвим доста. Ова је одлука за мене и моју сестру потпуна сатисфакција а за поп-Васу морална осуда, само то његови узани и чудни појмови о моралу не виде. Али, најкрасније је ово. Један *свештеник* без икаква разлога и повода наноси увреду поштења једној *свештеничкој* ћери, и када брат те девојке устане на обрану њену и њене части; када против тога зликовца поднесе тужбу — онда је он због тога: „*на жалости свештенички син*“ — тако мене „златни“ и невини поп Васа назива — и зато сам „*нападач на свештеничку част*“.

Заиста је ово врхунац беспримерне покварености! Ја се у чуду питам, да ли може још ко на свету овако мислити. Дакле поп Васа би могао — ако хоће — и даље чинити, шта хоће, вређати моју сестру а тиме и стару нам матер а и све нас, докле год му је воља, ми морамо ћутати и трпити, јер ако се почнемо бранити, онда смо „жалосна свештеничка деца“ и нападачи „свештеничке части“. Сумњам, да оваке појмове имају и сами дивљаци у средњој Африци.

Дакле ја нападам и каљам свештеничку част! Укаљао си је ти сам, недостојни свештениче, и нико те више не опра. Нисмо ми „жалосна свештеничка деца“ што се од поп-Васиних нападаја бранимо, него сам сигуран, да ће његова деца, „док одрасту и размисле“, рећи: „имали смо оца — жалосног свештеника.“

Зар да онај, који носи одело и чин свештенички, сме чинити свашта? Зар против његових прљавштина и неваљалства не сме устати нико? Је ли, поп-Васо? Овако страховити појмови могу се стварати само у главама талога и измета људског.

Али, од како је гавран поцрнио, није нико себе већма исмејао него поп Васа Латинкић самог себе. Јер »он мени и мојим помагачима праште из чисте хришћанске љубави (брр!) и од свег срца.« Шта он нама праште, то, што но рекли моји Ирижани, он зна и — крава! Требао је опростити и кр. судб. столу, јер он га је корбачем ошинуо. Само то његова дебела кожа не осећа.

Е мој »жути голубе« поп-Васо, је ли ти ово све требало?

Ириг, 7. фебруара 1912.

Ђорђе Ђорђевић
учитељ.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво „Браника“ ни у којем погледу. — Овај одговор смо поодавно добили, али због оскудице простора нисмо га раније могли обнародовати. Уједно проглашујемо ову полемику за **завршену**. — Ур. „Бр.«

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

Новосадска пијаца.

4. фебруара 1912

Пшеница нова	К	11·30—·40
Пшеница средња	„	11·——·—
Зоб	„	9·50—·—
Јечам	„	9.20—
Кукуруз	„	8·60—80
Лањик	„	12—
Горушица	„	7——·—
Пасуљ бели	„	12·——·—
Пасуљ жути	„	13·——·—
Пасуљ кулаш	„	13·——·—

Све од 50 кила.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС. Српска правосл. црквена општина **Кевевара (у Т. Ковину)** издаје своју кућу

ХОТЕЛ-ЦЕНТРАЛ

од 1. априла (19. марта) о. г. на 3 године под закуп. — Дражба ће се одржати 1. марта (17. фебруара) о. г. у 3 сахата после подне у црквено-општинској саветници. Ближе услове даје председништво.

Кевевара (Ковин) 1.|14. феб. 1912.

ПРЕДСЕДНИШТВО.
97 2—3 **црквене општине.**

НА ЗЕМЉУ, КУЋУ и ГРУНДОВЕ

набављам највиши зајам од првих Будимпештанских Завода без икаквих у напред трошкова.
Српско дописивање.
Vrncsity Döme Budapest
VII. Angol u. 22. 93 3-

ЈОВАН ШОМАН мл.
У НОВОМ САДУ 98 (1—1)
стовариште надгробних споменика и творница цемент-плоча
има већу количину камења за пфластеровање по врло умереној цени.

Хипотекарне зајмове по 5½% сталних процената а на друго место интабуловане 6½% — 7% посредује
ZSIGMOND BREITNER : TÖROKBECSE.
65 7-50

†

Јављам свима сродницима, пријатељима и знанцима, да ћу моме нигда незаборављеном супругу

ТОДОРУ ЂОРЂЕВИЋУ
трговцу новосадском

давати

шестонедељни парастос

на Тодорову суботу 11. (24.) фебруара о. г. у 11 сахата пре подне у овдашњој св. успенској цркви.

У **Новом Саду**, на Сретеније 1912. год. 96 (1—2)

Ожалошћена:
удова Даница Т. Ђорђевића.

СПОМЕНАК
ИЛУСТРОВАН ДЕЧЈИ ЛИСТ.

Изашао је 2. бр. „Споменка“ у Панчеву са одабраном садржином и многим лепим сликама.

Цена је „Споменку“ на целу годину за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину 2 круне; за Србију 2½ динара; за Црну Гору 2½ круне а за остале земље 3 круне. Претплата се најбоље шиље поштанском упутницом (Postanweisung — Postautalvány) или у новчану писму. Претплата се прима само на целу годину.

Најтоплије препоручујемо овај најјефтинији дечји лист.

Артија за цигарете и пискови за цигарете

из ПАРИЗА.
Добија се у свима трафикама.

ТРАФИКА НА ПРОДАЈУ.

Преко пута од кр. судбеног стола у новосадској променади стојећа **наша трафика** на продају је. Подробније у Сеченијевој улици број 9.
100 2—2

СТ. ХОРОШКО
тапетар и декоратер

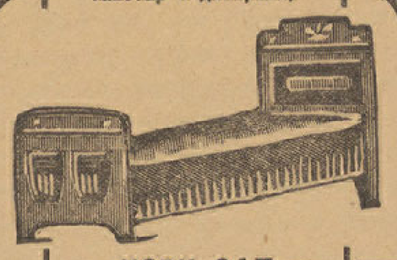

НОВИ САД
Житна пијаца број 18.

УПАЖЊУ!

Част ми је овим п. н. п. Н. Сада и околине, до повољног знања ставити, да сам

своју тапетарску и декоратерску радњу

преместио од I. децембра п. рим. к. на Житну Пијацу, преко пута од Бр. Кенигштетлера у кућу бр. 18.

где ћу своје стовариште разноврсног намештаја на углед публици моћи боље изложити, стога учтиво позивам п. н. п. публику да ме својом посетом удостоји, и да се увери о каквоћи и јефтиним ценама које сам у стању чинити, **јефтиније него нико**. За што обилнију посету молим. 605 7-10

Salvator

НАШЕ СПЕЦИЈАЛНО ПИВО

САЛВАТОР

које је постало **по свем свету славно**, и ове ће се године **по старом адету и обичају** разашиљати месеца фебруара. Да би човек био сигуран, да одиста добије правог „САЛВАТОРА“ а не тек једна од многих његових патворина, ваља да пази на заштитну марку, која је овде насликана а додана је свакој пошиљци и свакој боци те је, као и ознака „САЛВАТОР“ нама заштићена патентом званично.

Деоничарско Друштво Paulanerbräu
САЛВАТОР-пивара У МОНАКОВУ.

Главно заступство за краљ. Угарску и за круновину Далмацију:
MEZEY et COMP. Budapest, Ranolder utcza 4. Телефон бр. 58-60.
код **Јулија Бауера** у Новом Саду. 82 2—2

†

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Приликом смрти моје непрежаљене матере

Љубице Петровић рођ. Ползовић,

сматрам за дужност да се најтоплије захвалим преч. госп. г. свештеницима, који су моју милу матер опојали и до вечне куће отпратили: протојереју Јосифу **Поповићу**, пароху аћанском, Василију **Теофановићу**, пароху чурушком, који се са покојницом у цркви дирљивим и пуним утехе говором опростио; Берисаву **Берићу**, сист. парох. помоћнику чурушком, и Гојку **Каћанском**, сист. парох. помоћнику сентомашком; славном местном учитељском телу, које је корпоративно са својим ђацима из почасти при погребу учествовало и до гробља испратило. Моме парохијану Стевану — Милу — **Петровићу**, који је сву бригу око погреба драговољно на себе примио; мојим драгим парохијанима, који моју матер до вечне куће из почасти однеше; мојим парохијанима и парохијанкама, који је до вечне куће отпратише; и напослетку сви, који ми усмено или писмено у мојој тузи саучешће изјавише, нека приме моју најтоплију захвалу.

У **Надељу**, 2.|15. фебруара 1912. године.

У име ожалошћене породице:

101 1—1 **Душан Петровић**, парох.

†

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Сломљени големом тугом, још сматрамо за дужност изићи овим на јавност.

Благодаримо друговима нашега милога и непрежаљеног сина и брата

ЂУРИЦЕ,

ученика српске велике гимназије у Новом Саду,

који положише 50 Круна у место венца на одар, да тиме упишу свога омиљеног друга за члана друштва »Слоге«.

Тиме су хтели да доживотно уздрже спомен на свога Ђуру.

Младим пријатељима нека милостиви Бог подари у изобиљу среће и здравља, а ми у име блажене сјени нашега непрежаљеног љубимца сина и брата кажемо њима:

»Хвала Вам, браћо и мили другови моји«!

Још на крају молимо наше младе пријатеље, да нам не замере, што ова благодарност излази након подужег времена; дочим су они у првом моменту показали, да су спремни за свога Ђуру све жртвовати.

Ал' нека верују, да нама није лако, борити се са тешким ударцем, који нам је однио узданицу нашу — наша је туга неизмерна, која нас у многом позваном раду омета!

У **Дрежници** (Хрватска), 14. фебруара 1912.

Ђуро и **Драга Лончар-Трбојевић** 99 1—1
тужни родитељи.

Сестра: **Нада**, ученица IV. разреда српске више девојачке школе новосадске,

Брат: **Бранко**, ученик II.-а разреда српске велике гимназије новосадске.

МЛАЂИ ТРГОВ. ПУТНИК

желео би женидбе ради ступити у кореспонденцију са којом интелигентнијом госпођицом са нешто мираза.
Дискреција строго зајамчена.
Писма на управу листа под шифром 2436.

1-1

Књижевни оглас.

Беседе дра Михаила Полита-Десанчића

данас су на продају у свима српским књижарама.

На жалост да се први део Политових беседа у раздобју од године 1861.—1883. и који је изишао године 1883. не може више добити у књижарама, већ само у приватних људи. Али се зато може добити у књижарама и **други и трећи део беседа** и то трећи део у две књиге. Прва и друга књига III. дела Политових беседа изашла је недавно.

Прва књига III. дела садржава раздобје од год. 1899. до 1908., а друга раздобје од год. 1908. до 1910. Ту нису само говори него и повестничке црте српске политичне борбе У првој књизи садржани су они важни говори против Апоњијевога школскога закона, и против железничке прагматике у Хрватској. — Садржани су у тој књизи и некролози Светозару Милетићу и Змају Јовановићу. У другој књизи III. дела садржани су говори од године 1908. до 1910. Садржана је знаменита Фридјунгова парница, изборна борба у години 1910., па опис и беседа при светковинама у Црној Гори, помен Миши Димитријевићу и некролог Лази Костићу.

Прва књига III. дела стаје **4 круне**, а друга књига **3 круне**, а ко купи обадве књиге добија их за **6 круна**. II. **део** Политових беседа, који је изишао године 1899. стаје **2** круне. Та књига садржава **20** табака велике осмине са **320** страна. Садржава беседе од године 1883. до 1898. Међу овима на сабору угарском године 1883., на народно-црквеним саборима године 1892. и године 1897., на митрополијском збору године 1894., народносном конгресу године 1895., беседу у „Матици“ у помен Рачком, кандидациону беседу у Белој Цркви и т. д.

Наручбине све три књиге осим књижарама шаљу се уз готов новац на штампарију деоничарскога друштва „Браника“ у Новом Саду.

Пријатељи умољавају се да Политове беседе што више распростиру јер те беседе са повесничким цртама, уједно су огледало најновије политичен борбе српског народа.

Извоз готових кола у све бал. државе.

Лондон 1908. Златна колајна.

ПРВА ЈУЖНО-УГАРСКА ФАБРИКА КОЛА

МАТИЈЕ РАЈХА и КАРЛА ЛЕБХЕРЦА

- - - - У НОВОМ САДУ. - - - -

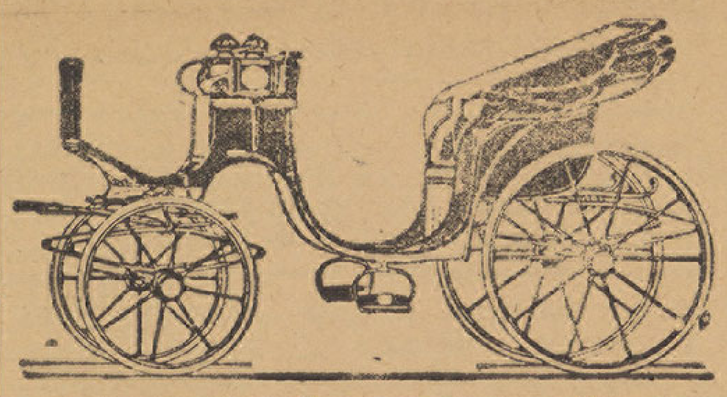

Највеће стовариште најразличитијих, најмодернијих кола од најједноставније до најелегантније израде по најјефтинијим ценама. Признато солидна творевина. — Илустровани ценовници бесплатно и франкирано. Стара се кола оправљају најбрижљивије или се на жељу и грампе. 190 44-52

Стефановићева

КАВА

55 4—52

Довршује се и изаћи ће за који дан из штампе!

Пето издање штампано у 25.000 примерака

НАЈНОВИЈИ

ВЕЛИКИ СРПСКИ КУВАР

КАТАРИНЕ ПОПОВИЋ-МИЦИНЕ

са новим, корисним и практично опробаним допунама наших углед. и искусних домаћица као и из одабраних страних дела те врсте.

Средила МИЛЕВА СИМИЋА

наставница „Кућарства“ срп. више дев. школе у Новом Саду.

„Велики Кувар“ има 36 штампаних табака велике осмине или 560 страна са 150 слика и једном колорисаном таблицом: Најбољи делови говеђег меса. Ова ваљана књига биће од највеће користи свакој Српкињи домаћици у најскромнијим и најимућнијим породичним приликама, јер ће из ње практично научити кувати наша српска јела, као и готовити најфинија јела из кујне: француске, немачке и мађарске и т. д. а све је то јасно, разговетно приказано у овом најновијем „Српском Кувару“, да ће милина бити свакој Српкињи домаћици узети у руке ову корисну и лепо распоређену књигу у којој ће лако наћи све што јој затреба.

„Велики Српски Кувар“ је у укусним тврдим корицама увезан а цена му је 5 К.

Ко узме два примерка добија трећи бадава.

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРА УЧИТЕЉСКОГ Д. Д. „НАТОШЕВИЋ“ У НОВОМ САДУ. — Налази се у ћурчијској улици број 26.

Дукати мали и велики (сеферини)

ОД ГОДИНЕ 1912.

могу се добити по врло повољној цени у

МЕЊАЧНИЦИ ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У НОВОМ САДУ

и у филијали Централног Кредитног Завода д. д. у Сенти.

Исто тако купујемо по врло повољној цени старе бушене и небушене дукате.

Основ. 1891.

СТАКЛАРСКА и ПОРЦУЛАНСКА РАДЊА

ТОШЕ АЛАБУРИЋА

У НОВОМ САДУ, — ћурчијска улица број 12.

Препоручује своје богато стовариште стакларске и порцуланске робе, као и кућевног посуђа сваке врсте, са врло умереном ценом, брзом и тачном послугом.

Сервиза за ручавање, за тој, за кафу, за умивање, сервиза се свецима и са песницима. Висућих и асталских (Majolika) лампи. — Велики избор разних финих сервиза и разне друга робе за поклоне. — Свете иконе на платну.

Даље: велики избор разноврсних виљушака и ножева (Esszeug).

Препоручује своју добро уређену стакларску радионицу за урезивање стакла, оквира за свете иконе и за слике сваке величине и т. д. у великом избору. 552 15-52

ТВОРНИЦА ТОРОЊСКИХ САТОВА и ЛИВНИЦА ЗВОНА

ПАЈЕ Ђ. ПАНТЕЛИЋА

У ЗЕМУНУ

ОСНОВАНА 1854.

1896. На будимпештанској миленијској изложби са великом медајлом одликована.

Израђује торињске сатове најновијег модерног сопственог система, са слободном кретајућом шетаљком и штифтенганг са челичним једеком (Drahtseil). Лије нова и прелива стара звона, по најновијем систему хармонично удешава, са гвозденом покретном круном. Израђује козе за звона од кованог гвожђа.

Под гаранцијом за тачну и солидну израду.

1900. год. посетио париску светску изложбу ради проучавања исте струке.

Мањим општинама даје уз отплату на више година.

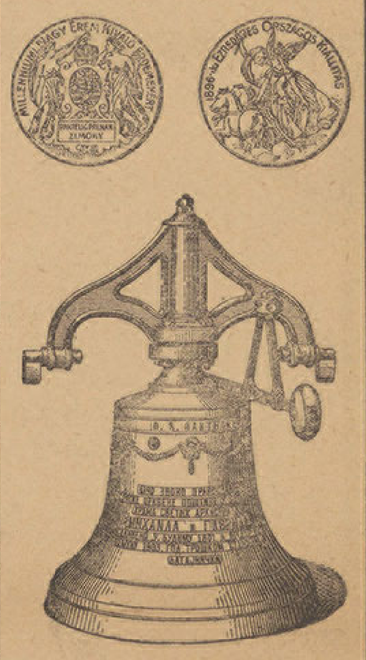

68 9—52

Оглашујте у „Бранику“.

„СРПСКО БРАТСТВО“ ЗАГРЕБ Илица бр. 7.

Прима за редовне чланове здраве Србе и Српкиње из Аустроугарске монархије, између 18. и 55. године: у велико коло са 2000 круна, у средње коло са 1000 круна, те у мало коло са 500 круна посмртнине. Ко хоће, да му се за упис пошаљу тисканице, нека пошаље заједно све пристојбе, које се враћају ако уписник не буде примљен. 1.) Уписнину од К, 5·— једном за увијек и за свако коло. 2.) Чланарину по К. 4·— за уписнике до 45. године; по К. 5·— за уписнике од 45. до 50. године, а по К 6 за уписнике од 50. до 55. године. Чланарина се плаћа сваке године почетком јануара. 3.) Мртвачину за један (последњи) смртни случај, која износи у великом колу: од 18. до 45. године К 4·—, од 45. до 50. године К 5.—, а од 50. до 55. године К 6; у средњем колу, плаћа се од те мртвачине половина, а у малом колу четвртина. Редовни чланови свију кола од 18. до 45. године плаћају највише 300 смртних случајева, од 45. до 50. године 240, а од 50. до 55. године само 200. За опскрбљивање сирочади редовних чланова основан је „Фонд за сирочад Српског Братства“, у који теку сви прилови добротвора, (који у 5 година плате најмање 100 круна), подупирача, (који сваке године приложе бар 6 круна) и прилагача, (који приллажу по вољи.) 337 33—52

Све обавијести за уписивање и због ових прилога дају повјереници, а иначе УПРАВА „Српског Братства“ (Zagreb Ilica br. 7.)

ОНО ЈЕ ПРИЗНАТО, ДА У КУЋИ НАМЕШТАЈА

Л. МЕНРАТА И СИНА

У НОВОМ САДУ, Кошут Лајошева улица бр. 46—48.

НАЈВЕЋИ ИЗБОР СВИЈУ НАМЕШТАЈА

у солидној изради и јефтиној цени добити се може.

531 15-52

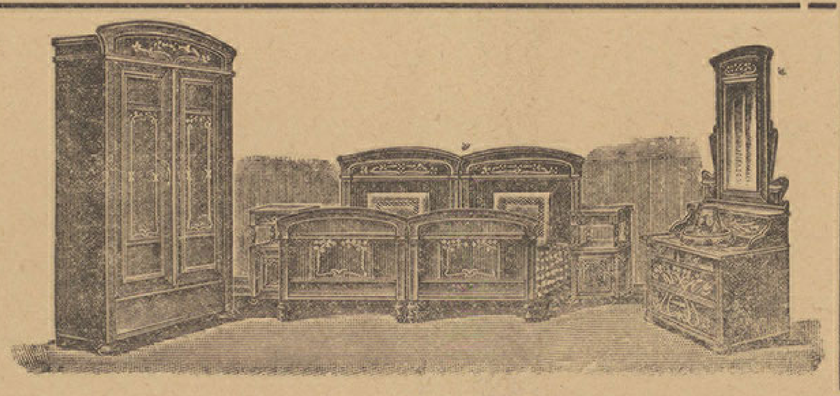

Велики избор у завесама, простирачима (тепиха), застирача за постеље и столове, мадраца, дечијих кола, слика и огледала.

Основана 1845. г. Телефон број 87.

У СВАКО ДОБА ИЗЛОЖБА ПОКУЋСТВА!

Власник и издавалац: Деон. друштво Браник. Парна штампарија д. д. Браника у Н. Саду.